Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	18 juni 2024
Portefeuille(s)	Sociale Zaken
Portefeuillehouder(s):	Rutger Groot Wassink
Behandeld door	Bestuurszaken.WPI@amsterdam.nl
Onderwerp	Factsheet 'Amsterdamse Jongeren op de Arbeidsmarkt 2022', en afdoening motie 086 over geen zoektermijn meer in de bijstand van het raadslid Namane

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met deze brief informeert het college u over de ontwikkelingen in de arbeidsmarktpositie van jongeren in Amsterdam, zoals gepresenteerd in de door Onderzoek en Statistiek (O&S) opgestelde factsheet 'Amsterdamse Jongeren op de Arbeidsmarkt 2022' (zie bijlage 1). De gegevens betreffen het jaar 2022, omdat de informatie waarover O&S toegang heeft vertraagd beschikbaar komt. De cijfers over werkloosheid worden pas in het opvolgende jaar beschikbaar gesteld. Daarnaast informeren we u over afronding van de aanpak 'Meer Kans Op Werk Jongeren' (MKOWJ). Tot slot brengen wij u op de hoogte van de afdoening van motie 086 die het college verzoekt de zoektermijn voor jongeren bij het aanvragen van een bijstandsuitkering in geen geval toe te passen.

Factsheet Amsterdamse Jongeren op de Arbeidsmarkt
De factsheet geeft een gedetailleerd overzicht van de arbeidsmarktsituatie van Amsterdamse jongeren in 2022, met nadruk op het herstel na de coronacrisis. In 2022 is er een significante verbetering in de arbeidsparticipatie van jongeren te zien, voornamelijk te danken aan het herstel van de werkgelegenheid. Bovendien heeft het college met de inzet vanuit de aanpak MKOWJ extra ondersteuning geboden aan jongeren om jeugdwerkloosheid tegen te gaan.

In 2022 had 73% van de Amsterdamse jongeren van 15 t/m 26 jaar betaald werk, een stijging ten opzichte van de 67% in 2021 en een verbetering ten opzichte van de pre-coronacijfers uit 2019 (70%). Deze toename, de hoogste in jaren, blijft echter achter bij de landelijke stijging naar 77% van jongeren die betaald werk hebben. De arbeidsparticipatie onder jongeren zonder migratieachtergrond steeg naar 80%, tegenover 67% onder jongeren met een migratieachtergrond.

Ongeveer 60% van de jongeren zonder startkwalificatie had in 2022 werk, in 2019 was dit nog 53%. Opmerkelijk is dat een groot deel van deze groep, tussen de 80-90%, werk combineert met school. Voorheen was dit een veel kleiner percentage.

De coronacrisis had in 2020 en 2021 een aanzienlijke impact op jongeren die werkzaam zijn in sectoren als horeca en toerisme, waar onder andere het veelvuldig voorkomen van flexibele en tijdelijke contracten leidde tot baanverlies. Discriminatie op de arbeidsmarkt en een tekort aan stageplekken maakten de situatie nog complexer voor praktisch opgeleide jongeren, jongeren met een niet-westerse achtergrond, en jongeren met een beperking. Ondanks verbeteringen blijven deze groepen kampen met ongelijke arbeidskansen, een uitdaging die al vóór de pandemie bestond.

Het werkloosheidspercentage onder jongeren in Amsterdam daalde van 12,4% in 2021 naar 8,8% in 2022. In 2019 was de werkloosheid onder jongeren 8,1%. Schoolgaande jongeren hadden een hogere werkloosheid (11%) vergeleken met degenen die niet meer op school zaten (6%). Ondanks de positieve trend in de algemene werkloosheidscijfers onder jongeren in Amsterdam, is het beeld niet uniform over de hele stad. In stadsdeel Centrum is de werkloosheid onder jongeren gedaald van 8% in 2019 naar 5% in 2022. In de stadsdelen West en Nieuw-West is echter een relatief sterke stijging van de werkloosheid waargenomen vergeleken met 2019. In West steeg de werkloosheid van 7% naar 10%, en in Nieuw-West van 9% naar 11%.

Parallel aan deze ontwikkelingen zagen we een daling in het aantal inactieve jongeren (niet in opleiding, niet werkend of werkzoekend) in 2022 in alle stadsdelen. Stadsdeel Noord liet een opvallende daling zien, van 7% naar 4%. De hoogste percentages van inactieve jongeren zijn te vinden in West en Nieuw-West, beide met 5%.

In de factsheet zien we in 2023 dat het aantal jongeren met een uitkering stabiel blijft, na een sterke daling in 2022 dankzij de toegenomen werkgelegenheid. In juli 2023 ontvingen 690 jongeren een WW-uitkering en 1.730 een bijstandsuitkering, vergelijkbaar met de niveaus van vóór de pandemie. Opmerkelijk is dat in juli 2023, 62% van de jongeren in de bijstand geen startkwalificatie had, wat de noodzaak onderstreept van intensievere ondersteuning voor jongeren zonder startkwalificatie en voor jongeren met een kwetsbare arbeidsmarktpositie. We benaderen deze uitdaging door intensieve samenwerking met scholen en een sluitende aanpak te implementeren voor jongeren die uitvallen of dreigend uitvallen. Tijdens de pandemie was er een kortstondige stijging van het aandeel hbo/wo-opgeleide jongeren in de bijstand tot 8% in 2020, maar dit percentage zakte in 2023 terug naar 4%. We zien inmiddels echter weer een lichte stijging in het bijstandsvolume van jongeren. Dit is ook in lijn met een landelijke trend, waardoor de situatie in Amsterdam niet uniek is maar deel uitmaakt van een bredere ontwikkeling in heel Nederland.

Daarentegen hebben jongeren die nog steeds afhankelijk zijn van bijstand, aanzienlijk meer ondersteuning en begeleiding nodig, mede als gevolg van de langdurige impact van de coronacrisis. Vanuit het onderwijs zien we een toename van het aantal jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, de zogeheten voortijdig schoolverlaters (vsv'ers). Een deel van deze jongeren kampt met complexe problematiek. Hierdoor is er een groeiende behoefte aan intensievere begeleiding en een meer geïntegreerde aanpak om hen te helpen op het gebied van werk, onderwijs en persoonlijke ontwikkeling.

In dat kader nemen we u graag mee in de voorbereidingen die vanuit Werk, Participatie en Inkomen (WPI) en de afdeling Onderwijs zijn opgestart ten behoeve van de implementatie van de wetswijziging 'Van school naar duurzaam werk', die naar verwachting per 1 augustus 2025 in werking treedt. Deze wet is gericht op het intensiveren van de begeleiding voor jongeren bij hun overgang van school naar (duurzaam) werk. In deze wet ligt de focus op studenten van entree- en niveau 2 bol opleidingen, die vaak voor grote uitdagingen staan op de arbeidsmarkt. Belangrijke wijzigingen omvatten verbeterde samenwerking tussen mbo-instellingen en gemeenten, de introductie van loopbaanbegeleiding tot een jaar na diplomering door scholen, en de uitbreiding van de Doorstroompunt-taak (RMC) tot 27 jaar. Daarnaast krijgen gemeenten een inspanningsverplichting om ondersteuning te bieden bij de overgang naar werk, waarbij al tijdens de schoolperiode kan worden begonnen met deze ondersteuningstrajecten. in Amsterdam werken we sinds 2022 al intensief samen met de mbo scholen. We streven naar een sluitende aanpak voor alle voortijdig schoolverlaters en jongeren met een kwetsbare arbeidsmarktpositie. Met deze wetswijzing kunnen we deze aanpak verder uitbreiden en bestendigen.

De gegevens uit de factsheet tonen zowel de aanzienlijke vooruitgang in de arbeidsmarktparticipatie van jongeren in Amsterdam als de aanhoudende uitdagingen die zij ervaren. De verbeterde werkgelegenheidscijfers van 2022 duiden op een succesvol herstel na de coronacrisis, gestimuleerd door zowel de algehele economische heropleving als gerichte interventies voor jongeren. De factsheet belicht ook aanhoudende structurele problemen, waaronder de lagere arbeidsmarktparticipatie van jongeren met een migratieachtergrond en jongeren zonder startkwalificatie, wat leidt tot aanhoudend ongelijke arbeidskansen voor deze groepen. Specifieke uitdagingen per stadsdeel worden eveneens belicht. De stadsdelen Zuidoost, Nieuw-West en Noord verdienen speciale aandacht, gezien de urgentie van de problematiek en de relatief lagere arbeidsmarktparticipatie onder jongeren daar. Deze speciale aandacht is onderdeel van masterplannen gericht op het verbeteren van de situatie in deze gebieden. Dergelijke kwesties vereisen voortdurende inspanningen om de arbeidsmarkt toegankelijker en eerlijker te maken voor alle jongeren in Amsterdam.

Afronding aanpak Meer Kans Op Werk Jongeren
De aanpak 'Meer Kans op Werk Jongeren' (MKOWJ) werd geïntroduceerd als een aanvulling op bestaande maatregelen tegen jeugdwerkloosheid, voortkomend uit de noodzaak om tijdens de crisis extra ondersteuning aan jongeren te bieden. De centrale doelstelling was om jongeren te begeleiden naar passend werk en/of school door flexibeler in te spelen op hun begeleidingsbehoeften. Daarnaast was het doel om de samenwerking binnen de gemeente en met externe partners te versterken, de toegankelijkheid en laagdrempeligheid te vergroten, en sneller en flexibeler bij te sturen op basis van onderzoeken en data. Deze doelstellingen vinden nog steeds navolging in de huidige aanpak van Werk en Opleiding Jongeren (WOJ).

Hoewel de MKOWJ-aanpak formeel per 1 januari 2024 is afgerond, zijn effectieve werkwijzen voortgezet in de reguliere dienstverlening. We zetten de gebiedsgerichte aanpak voort, die specifiek gericht is op het leveren van ondersteuning in de directe leefomgeving van jongeren. Zo wordt actief de samenwerking opgezocht met het jongerenwerk en andere partijen die veelal actief zijn in de verschillende buurten en veel contacten hebben in de gemeenschap. Daarnaast wordt het outreachend werken nog als pilot voortgezet om de effectiviteit ervan verder te

beoordelen. Zo zijn er per gebied diverse netwerkevents georganiseerd voor professionals die met jongeren werken. Ook worden er Jobcenters in de wijk opgezet, waar de behoeften van jongeren worden geïnventariseerd en vervolgens workshops op maat en banenmarkten worden aangeboden. Bovendien blijven we de sluitende aanpak voor mbo-studenten versterken en voortzetten, waarbij jongerenadviseurs direct gekoppeld zijn aan mbo-instellingen om ondersteuning te bieden aan jongeren die voortijdig stoppen of in een kwetsbare positie verkeren. Deze benaderingen dienen om onze dienstverlening te verbeteren en toegankelijk te houden voor jongeren die extra ondersteuning nodig hebben.

Afdoening motie zoektermijn
In de vergadering van de gemeenteraad van 28 februari 2024 heeft uw raad bij de behandeling van de raadsinformatiebrief over de ontwikkelingen rondom de vierweken-zoektermijn en de bijverdienpremie voor jongeren in Amsterdam, motie 086 van het lid Namane (PvdA) cs. aangenomen.[1]

Met de aangenomen motie 086 wordt het college gevraagd om de zoektermijn voor jongeren bij het aanvragen van een bijstandsuitkering in geen geval toe te passen. De motie benadrukt dat de gemeente moet zorgen dat het vertrouwen in de overheid stijgt en dat de drempel om hulp te vragen kleiner wordt. Daarnaast wordt erop gewezen dat de zoektermijn drempelverhogend werkt en kan leiden tot niet-gebruik, stress en (geld)problemen, ook na afloop van de zoektermijn.

Graag wijst het college u op de aanstaande herziening van de Participatiewet, genaamd 'Participatiewet in Balans spoor 1'. Binnen deze herziening is het Rijk voornemens de huidige toepassing van de zoektermijn aan te passen waarbij de zoektermijn wel behouden zal blijven. Het voorstel biedt het college de mogelijkheid om, in individuele gevallen, de vierweken-zoektermijn voor jongeren niet toe te passen.

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) beoogt met deze aanpassing dat voor zelfredzame jongeren juist de periode van vier weken van belang is om te komen tot een actieve deelname aan opleidingen of het arbeidsproces, evenals essentiële stappen naar een zelfstandige toekomst. Tegelijkertijd wordt geregeld dat voor jongeren in kwetsbare posities het college de flexibiliteit behoudt om maatwerk te bieden. Dit is van groot belang om te voorkomen dat deze jongeren tussen wal en schip vallen of verder in de problemen geraken.

In Amsterdam werd al ingezet op het invoeren van het principe ‘geen zoektermijn, tenzij…’, gericht op het verbeteren van de toegang tot bijstand voor jongeren en het voorkomen dat jongeren in de (financiële) knel komen. Deze benadering, die we als constructief beschouwden, is nu doorkruist door de aangenomen motie. De motie vereist dat we de zoektermijn voor jongeren bij het aanvragen van een bijstandsuitkering volledig schrappen. Wat het college betreft is het grotendeels afschaffen van de zoektermijn en de mogelijkheid van maatwerk kunnen bieden om die toch toe te kunnen passen in bepaalde gevallen de beste vorm. Het geeft ook meer vertrouwen in de uitvoering dat zij in staat zijn om hierin een goede afweging te kunnen maken.

[1] 086_24 Motie Namane cs geen zoektermijn meer in de bijstand

Ondanks onze voorkeur voor een meer genuanceerde aanpak, respecteren we de besluitvorming van de raad en zullen we de nieuwe richtlijnen implementeren zodat jongeren direct toegang kunnen krijgen tot ondersteuning vanuit de Participatiewet.

Het college beschouwt de motie hiermee als afgehandeld.

Tot slot
Het college van Amsterdam blijft toegewijd aan het verbeteren van de positie van jongeren op de arbeidsmarkt. We erkennen de aanhoudende structurele uitdagingen en zijn vastberaden om deze effectief aan te pakken. Ons doel is om een inclusieve en gelijkwaardige arbeidsmarkt te creëren waar elke jongere, ongeacht achtergrond of opleiding, gelijke kansen krijgt om te slagen.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Rutger Groot Wassink
Wethouder Sociale Zaken

Bijlagen
1. Factsheet 'Amsterdamse Jongeren op de Arbeidsmarkt 2022'.
2. Motie 086_24 Namane cs geen zoektermijn meer in de bijstand